Սիւրիոյ փախստական հայերուն։ Այդ թղթածրարը մէջը կը պարունակէ մեր դաղութներուն եւ փախստական հայերուն այն բոլոր կէտերը որ անլուր դժուարութիւններուն առջեւ կը պայքարին ներկայ աշխարհի տնտեսական ճգնաժամային շրջանին։ Հայաստանի քաղաքական վերջին տխուր եղելութիւններուն հետեւանքով անընդհատ, մեր փախստականները չորս կողմ ցրուած կը մնան չէզոքացած եւ իրենք իրենց յանձնուած։

Նախարարը խորհեցաւ որ այս կացութիւնը Ֆրանսայի մտադրած ազգապահպանման շարունակութիւնը եւ հայ նկարագիրը կրնար վտանդել, ուստի ուզեց ստեղծել ընկերակցութիւն մը որ այս խմբակները կապեր իրարու փոխադարձ ամուր յարաբերութիւններով, որպէսզի կարելի ըլլար հայթայթել իրենց ամէն էական քաջալերանք՝ կարենալ դիմադրաւելու սպառնացող վտանգին։ Այն հմուտ ճառին մէջ որ քանի մը ամիս առաջ խօսեցաւ հոս Պր. Երեսփոխան Ժ. Կոտար, մեզի ցոյց տուաւ հայկական հարցին պատճառը որպէս հըզօր եւ իմաստուն գործիչը տնտեսական փոխանակութիւններու։

Այսօր, Պր. Ժ. Կոտար խորհեցաւ որ մեր ցեղին այս բնոյթը, դերազանցօրէն տնտեսական, կրնար իրականացման տարբ մը դառնալ իր վեհոգի փափաքին։ Ուրեմն, Ֆրանսական կառավարութեան հովանիին ներքեւ, ստեղծելով Ֆրանսայի եւ Սիւրիոյ հայերուն, Հայ առեւտրական դրասենեակ մը, կարելի պիտի ըլլար բոլոր հայերը տնտեսական մէկ երդիքի տակ ամփոփել, ի հարկին հրաւիրելով նաեւ միւս բոլոր երկիրներուն հայ դաղութները, խմբելու համար նման կազմակերպութիւններու մէջ իրենց վարչութեան համապատասխանող հովանաւորիչ երդիքին ներքեւ։ Այսպէսով կազմակերպել մեր համայնքները, որպէսզի անոնց հանրածանօթ տնտեսական նկարագիրը արժեցնէ, որ, անտարակոյս, օգտակար պիտի ըլլար նաեւ բոլոր երկիրներու պետութիւններուն։

Ո՞ր երկիրը, արդարեւ, չի փափաքիր այսօր ընդարձակել իր արտածումները։ Սիրելի հայրենակիցներ, աս է ահա, Ժ. Կոտարի վեհանձն ծրագիրը, ու ես ուրախ եմ հաղորդելու ձեզի՝ թէ այս ծրագիրը իրագործուելու վրայ է, վասնզի նախարարը հրահանդած է իր պաշտօնեային որպէսզի վաղը հրաւիրէ նախարարի դրասենեակը հայերը, նախնական խորհրդածութեան մը համար Ֆրանսայի եւ Սիւրիոյ հայերուն, Հայկական Դրասենեակի մը առեւտրական հիմնարկութեան նպատակով։

Սիրելի Պր. Նախարար, բոլոր հայ փախստականներուն եւ Հայերուն անունով որ կ՚ուզէք համախմբել, վերակազմել, արժէքաւորել, վերականգնել, որպէսզի վերստին ըլլան, ինչպէս երբեմն, միջին դարուն, վերածնունդին, առեւտրական փոխանակութիւններու լաւագոյն գործիչներ, կ՚ըսեմ ձեզի սրտիս խորէն, բոլոր Հայերուն անունով՝ Շնորհակալ եմ։

ՃԱՌ

ԺԻՒՍԹԵՆ ԿՈՏԱՐԻ

ՆԱԽԱՐԱՐ ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

16 Հոկտեմբեր, 1932

Գերապայծառ,
Պարոն Նախագահ
Տիկիններ, Պարոններ,

Պատիւն ունիմ պատասխանելու Հրամանատար Զ. Խանդամեանի, որ դիս ոգեկոչեց, վասնզի չէ կարելի անլուր ձգել իր խօսքերը, առանց արտայայտելու, ես ալ իմ կարդին, քանի մը բառերով իմ սրտին զգացումները այս հաւաքոյթի պահուն։

Ցուզուած եմ ոչ միայն իմ անձին հանդէպ ձեր արտայայտած զգացումներուն համար, այլ նաեւ հայ հիանալի երդին համար, որ այնքան սքանչելիօրէն երգեցին ու մեզ բոլորս յուզեցին։ Հիացայ, բայց դեռ աւելի բան մը զգացի երդի այս բարձր արտայայտութեան մէջ քանի՝ զեղեցկագիտական զոհունակութիւն մը։

Ըսին ինծի թէ այս երդերը երբեմնի երդեր էին, եւ ստուգիւ կրնաք հաստատել թէ ոչինչ է փոխուած եւ թէ երբեմնի հայ հոգին նոյն չեչտը պահած է արտադրթի հայ հոգիին հետ։

Հրմտ. Խանդամեան վերջին ժողովին ակնարկեց, որուն հոս ներկայ ըլլալու եւ խօսելու պատիւն ունեցայ։ Այսօր ձեր առջեւն եմ, այս լռութեան, բարձր իմացականութեան եւ ազնիւ հոգեկանութեան միջավայրին մէջ։ Այսօր ձեր մէջն եմ ուրիշ տիտղոսով, որպէս անդամ Ֆրանսական Հանրապետական Կառավարութեան։ Գուցէ պէտք է որոշ դիւանագիտական շրջահայեցողութեամբ արտայայտուիլ... բայց ոչ. ոչինչ փոխուած է իմ զգացումէս եւ դաղափարէս ինչ որ կ՚ըսէի անցեալ տարի ձեր ժողովուրդին եւ այն հատուցումներուն նկատմամբ որ արար աշխարհ կը պարտի ձեզի, վասնզի ան այժմ աւելի ուղղակի կաշկանդուած է քան ինչ որ էր որպէս Հասարակաց Առողջապահութեան նախարար մը։ Բաղձանքս է օգնելու, իմ կարելիութեան սահմանին մէջ, ձեր կարօտ հայրենակիցներուն, ան-